

Barbara Mehrhof

Klassestructuur binnen de vrouwenbeweging

Barbara Mehrhof was een van de oprichtsters van de Redstockings. Dit artikel verscheen in Notes from the Second Year, een bundel artikelen van Womens Lib in de V.S, 1970; eerder vertaald verschenen in: Berichten uit Amerika, uitg. MVM 1971. Als klassieker opgenomen in Feminist 1, De Bonte Was, 1977

Het vraagstuk van de gelijkheid in de vrouwenbeweging wordt door veel radicale feministen als een van de meest brandende kwesties in de beweging beschouwd. Dat de verschillende leden van de beweging een ongelijk aandeel leveren, valt niet te ontkennen, maar bovendien heeft zich een soort sterrensysteem ontwikkeld, waarbij bepaalde enkelingen de reputatie van leidsters of woordvoersters van de beweging hebben verworven. Zij zijn opgekomen zowel binnen oppervlakkig gezien structuurloze groepen als de Redstockings, als binnen organisaties als NOW (National Organization of Women), waar de hiërarchiese structuur zorgt dat een paar mensen de macht in handen hebben. Gewoonlijk zijn dit de vrouwen die het hardste, het langste en het vaakste praten; en hoe hun stijl ook is, de gevolgen zijn dezelfde; zij kunnen een te grote invloed uitoefenen op het beleid en ze kunnen de beweging en andere vrouwen voor hun eigen doeleinden gebruiken.

In het verleden is dit verschijnsel in het algemeen genegeerd. Nu hebben sommigen van ons geprobeerd de oorzaken van de bestaande ongelijkheid te achterhalen en het gevoel te onderzoeken dat sommige vrouwen van andere vrouwen profiteren. Een feit is dat de beweging er niet in is geslaagd de klassebasis te verbreden, met als gevolg dat de beweging nog steeds voor-namelijk bestaat uit vrouwen uit de midden- en hogere klassen met slechts enkele vrouwen die, zoals wij, uit de lagere middenklasse en de arbeidersklasse komen. Wij zijn tot de konklusie gekomen dat de bestaande ongelijkheid voor een groot deel op klasseverschillen is gebaseerd.

Teneinde een duidelijker inzicht te geven in dit vraagstuk, zal ik daarom eerst een beschrijving geven van de twee fundamentele, in onze maatschappij geldende classesystemen die van invloed zijn op de plaats van de vrouw, en de stelling plegen dat de vrouwenbeweging bezig is een tertiair classesysteem in het leven te roepen, een systeem waarbij de bevrijding van de vrouw onmogelijk wordt.

Het primaire classesysteem: man-vrouw

Mannen riepen het classesysteem in het leven en daarmee de schrijnende onrechtvaardigheden door middel van de onderdrukking van de ene groep door de andere. Ze begonnen met de vrouwen buiten het mensdom te plaatsen. Dientengevolge hebben de begrippen mensdom of maatschappij alleen betrekking op alle mannen.

De vrouwenklasse is een klasse waarvan het karakter bepaald wordt door de klasse der mannen. Beide klassen tezamen vormen al die individuen die menselijke schepselen worden genoemd: omdat deze politieke verdeling bovendien nog de fundamentele verdeling in alle maatschappelijke systemen is, is dit het primaire classesysteem. Tengevolge van deze verdeling ontvangt ieder individu een primaire klasse-identifikatie en behoort of tot de ene of tot de andere klasse.

Deze twee klassen zijn geenszins gelijkwaardig. De vrouwen zijn binnen hun klasse niet georganiseerd. Binnen deze verdeling vormt de mannelijke klasse de onderdrukker, de

machtige klasse, de vrouwelijke klasse is de onderdrukte, de machteloze klasse. De oorspronkelijke uitstoting van de vrouw dient als model voor alle andere classesystemen en voor het opbouwen van de verschillende machtsniveaus onder de mannen zelf.

Het sekundaire classesysteem: de sociale klassen

De mannenklasse kent een rangorde van de individuen onderling. Dat wil zeggen: de mannen zijn niet gelijk, er is een hiërarchie. Toen de vrouw eenmaal buiten het mensdom was gesteld, begonnen de mannen verdelingen te maken in hun eigen gelederen. Hoewel elke man in de hiërarchie de verper-soonlijking is van de mannelijke rol en dientengevolge de vrouw kan onderdrukken, hebben niet alle mannen dezelfde mogelijkheden om elkaar, te onderdrukken. Deze hiërarchie van de mannen zullen we het sekundaire classesysteem noemen.

Geld en macht zijn de belangrijkste factoren voor de positie van een man in de hiërarchie van zijn klasse. In tegenstelling tot de primaire klasse-identifikatie waarbij alle mannen verenigd zijn tegenover de vrouwen, staan binnen de hiërarchie de mannen als konkurrent tegenover elkaar, of verenigen zij zich in groepen die tegenover andere groepen staan. In deze onderverdeling zijn niet alle mannen even klassebewust; vaak staat één groep, die aan de top, eensgezind tegenover de groep onderaan, terwijl de lager geklasseerde mannen ongeorganiseerd zijn en hun klassebelangen niet kennen.

De economiese structuur van de maatschappij bepaalt de verdeling van geld en macht binnen de klasse. De mannen aan de top van de hiërarchie hebben de middelen en de macht om alle vrouwen, alsmede het grootste gedeelte van de andere mannen, te onderdrukken. De macht van deze bovenste klasse is gebaseerd op opleiding, geld, toegang tot wetenschap en techniek, en inzicht in de manier waarop de maatschappij functioneert.

Zij hebben een individualistische mentaliteit en vertonen ook de psychologische voordelen van zelfvertrouwen en superiori-teitsgevoelens. Zoals alle anderen van hun klasse, nemen zij aan dat mannen heer en meester over de vrouwen zijn omdat zij superieur aan vrouwen zijn, maar zij zijn ook superieur, denken zij, aan het merendeel van de andere mannen. Hun zienswijze is gebaseerd op de idee dat het hoogst genoteerd staat op de mannelijke waarderingsschaal - de idee dat sommige mensen nu eenmaal van nature beter zijn dan anderen. Dit is de idee dat ten grondslag ligt aan de tegenstelling man/vrouwen het wordt gebruikt om alle andere klasseverdelingen goed te praten.

De vrouwelijke hiërarchie

Omdat vrouwen deel uitmaken van een klasse die door mannen is bepaald, hebben zij weinig of geen begrip van zichzelf als klasse binnen het primaire classesysteem. Een hiërarchie van vrouwen naast die van de mannen is nauwelijks mogelijk. In plaats daarvan hangt hun rangorde binnen hun eigen klasse vol komen af van de plaats waar zij door huwelijk en familie in de economiese rangorde van de mannelijke familie terecht komen.

(In deze rangschikking vormen vrouwen slechts een deel van het bezit van deze economiese groeperingen en zijn zij een ruilmiddel). Omdat de vrouwen verspreid zijn over alle geledingen van de mannenklasse, zijn ze noodzakelijkerwijze gebonden aan mannen, op alle nivo's van de hiërarchie. Maar omdat ze geen mannen zijn kunnen ze nooit tot de sekundaire classesystemen doordringen. Integendeel, vrouwen vormen een gedeelte van het totale bezit dat verdeeld wordt onder de individuen die tezamen het sekundaire systeem vormen.

Vrouwen zijn een afspiegeling van de positie en macht van de mannen, in plaats van zelf die positie in te nemen of die macht te bezitten. Hoewel hun verspreiding onder alle lagen van de mannenklasse ook zijn uitwerking onder de vrouwen zal hebben is de vrouwelijke hiërarchie

als zodanig geen bron van macht. Omdat zij een primair klassebewustzijn missen, omdat hun verspreiding isolement ten opzichte van elkaar veroorzaakt, en zij zich meer verbonden voelen met één bepaalde man dan met andere vrouwen. lopen de vrouwen het gevaar hun klassebelangen uit het oog te verliezen, en niet in te zien dat hun toestand altijd bepaald zal blijven door hun ondergeschikte positie in het primaire classesysteem.

Het klasseprobleem en de vrouwenbeweging

De rangorde van vrouwen binnen een hiërarchie krijgt pas betekenis als de vrouwen zich gaan organiseren. Wanneer vrouwen zich in een eigen beweging van de mannen afscheiden en speciaal gaan strijden voor vrouwenrechten, dan ligt voor de hand dat zij wel geloven dat hun problemen iets te maken hebben met het feit dat zij vrouwen zijn, maar, al worden zij zich ervan bewust dat ze een klasse vormen tegenover die der mannen, zij blijven geneigd over het hoofd te zien dat zij gebonden zijn aan bepaalde mannen: aan de top of onderaan de ladder van de mannelijke hiërarchie. Er ontstaat een situatie waarin de vrouw al blij is andere vrouwen te ontmoeten. Het idee ontstaat dat we allemaal machteloos zijn en dat de manier waarop de mannen zichzelf rangschikken binnen hun eigen klasse niets te maken heeft met de structuur welke de vrouwen onder elkaar aan het opzetten zijn.

Door deze houding aan te nemen, weigeren vrouwen een fundamentele strijdigheid in onze situatie onder ogen te zien. In de maatschappij worden alle vrouwen verlaagd tot een ondergeschikte en minderwaardige plaats, maar tegelijkertijd zijn zij verdeeld over mannen die zeer verschillende machtsnivo's binnen de mannelijke hiërarchie vertegenwoordigen. Zodra de vrouwen, zonder mannen bij elkaar komen, zal deze tegenstrijdigheid voor het eerst duidelijk worden doordat de vrouwen van mannen in de hogere sociale klassen zich van een minderwaardige positie ten opzichte van de man verplaatst zien naar een overheersende positie ten opzichte van andere vrouwen.

Zij komen nu in een positie waar zij andere vrouwen kunnen onderdrukken, omdat alleen al het feit dat vrouwen samenkomen, macht schept. Tot nu toe zijn het steeds vrouwen uit de hogere standen geweest die klaarstonden om deze macht te grijpen. Daarom is het de vrouwenbeweging, waarin deze klasses tegenstellingen aan het licht zullen komen.

Wie zijn de vrouwen die naar de top van de vrouwenbeweging opgeklommen zijn en hoe zijn zij in staat hun leidinggevende posities te behouden? Over het algemeen stammen zij uit de sociale midden- of hogere klassen. Als vrouwen van mannen uit deze klassen zijn ze dikwijls toegerust met veel van dezelfde voordelen en gedragspatronen als de mannen-opleiding, zelfvertrouwen (zo al niet tegenover mannen, dan in ieder geval toch tegenover andere vrouwen), superioriteitsgevoel ten opzichte van de massa, enz. - eigenschappen die zij, wanneer zij mannen waren zouden kunnen gebruiken bij het uitoefenen van macht en het geven van leiding.

Even belangrijk is het feit dat de vrouwen uit deze klassen de gelegenheid hebben gehad de man die zijn macht uitoefent van dichtbij gade te slaan zodat zij, wanneer de gelegenheid zich voordoet, in staat zijn hem op verbluffende wijze te imiteren.

Precies zoals hij, beschuldigen ze de mopperaarster in de lagere regionen vaak ervan dat ze last hebben van psychologische moeilijkheden en ze hebben zelfs beweerd dat de opstandige vrouwen hen proberen te kastreren. Gewoonlijk hebben vrouwen uit de hogere sociale klassen behalve dat ze een betere opleiding hebben dan vrouwen uit de lagere, ook een grotere spreekvaardigheid en daardoor het vermogen zich in een groep te dringen en de leiding ervan over te nemen. Een ongelijk aandeel van de verschillende leden van de beweging wordt door hen of geaksepteerd of over het hoofd gezien. *Sommigen hebben geld, anderen hebben relaties, helaas koesteren velen nog steeds de hoop voor zichzelf een goed leven op te bouwen, zelfs al zou er nooit een feministiese revolutie komen. Het gevaar ligt hierin dat velen van hen*

denken dat zij altijd een ontsnappingsdeurtje hebben - ze kunnen altijd nog een groot schrijfster of schilderes worden - of, wat nog erger is, zij zien de beweging als middel om hun expressiemogelijkheden te perfektioneren en ze vinden het belangrijker om beroemd te worden dan een revolutie te maken.

Zij gebruiken de beweging niet om de mannelijke klasse te vernietigen, maar om 'er te komen' in zijn wereld.

Maar die wereld is alleen maar de verdeling van macht binnen de mannelijke hiërarchie.

Vrouwen isoleren zichzelf van hun klasse als ze proberen een stukje te veroveren van de macht die alleen voor de mannen is gereserveerd en wanneer ze streven naar een gelijke rangorde. Wat zij zich niet realiseren is, dat er voor hen geen plaats is in de sekundaire klasse verdeling - als 'symboliese' vrouwen worden ze voortdurend op de proef gesteld en als het er op aan komt zullen ze de vrouw moeten verraden.

Omdat zij zo vaak een groot respect voor de man hebben, nemen zij de mannelijke waarden over en net zoals hij gaan ze ervan uit dat sommige mensen nu eenmaal van nature beter en begaafder zijn dan anderen. Dit wordt veel verkondigd in de vrouwenbeweging en het maakt ieder streven naar gelijkheid onmogelijk. Wanneer in de vrouwenbeweging wordt gezegd dat sommige mensen beter zijn dan anderen, en dat sommigen van nature leidinggevende eigenschappen hebben, denkt en handelt men, op basis van de mannelijke waarderingsschaal. Het komt erop neer dat men andere vrouwen - vrouwen waarmee men zogenaamd dezelfde belangen gemeen heeft - net zo behandelt als de mannen dat doen.

Wanneer wij ons in de vrouwenbeweging niet op basis van gelijkheid organiseren, zal de vrouwelijke hiërarchie, die zijn oorsprong heeft in de sekundaire klasseverdeling, zich inkapselen in de beweging. Hierdoor versterken we niet alleen de verdelingen binnen de vrouwelijke klasse, maar brengen we ook een vrouwelijke machtshiërarchie tot leven.

Wanneer de vrouwelijke hiërarchie als zodanig eenmaal een machtsbron zou zijn geworden, zou dat een tertiair klassensysteem betekenen dat sommige vrouwen de gelegenheid geeft andere vrouwen te onderdrukken.

In feite is dit al gebeurd in de vrouwenbeweging. Vrouwen sluiten zich bij de beweging aan omdat zij zich onderdrukt voelen en dan worden ze opnieuw vernederd, alleen dit keer niet door mannen maar door andere vrouwen. Dit zal blijven gebeuren, tenzij de vrouwenbeweging de moed heeft het klassevraagstuk te gaan bestuderen.

De kans dat dit tertiaire klassensysteem gebaseerd op ongelijkheid onder de vrouwen, erin zal slagen een eensgezinde groep tot stand te brengen tegenover de mannelijke klasse, is hoogst onwaarschijnlijk. Voor vrouwen uit de midden- en hogere klasse zal de verleiding om hun plaats niet prijs te geven te groot zijn. *De oorzaak hiervan is dat deze vrouwen niet echt bereid zijn hun lot aan dat van alle vrouwen te koppelen. Immers, door niet mee te helpen aan het opruimen van de bestaande ongelijkheid onder ons, bekrachtigen zij een verdere exploitatie van andere vrouwen en geven zo hernieuwde kracht aan de grondbeginselen van het primaire klassensysteem.*

Wat de vrouwenbeweging moet doen is - een door de vrouwen zelf te bepalen klasse ontwikkelen met als basis gelijkheid voor ons allen. Als we binnen onze klasse de hiërarchiese structuur aanhouden die voortkomt uit onze verdeling onder de mannen, zal onze strijd tot mislukken gedoemd zijn. We hebben het in onze macht de aard van de vrouwelijke klasse zelf te veranderen en de grondslagen te vernietigen waarnaar onze klasse aanvankelijk is gevormd. Want, als we deze grondslagen niet veranderen, kunnen we niet verwachten de grote massa der vrouwen aan te trekken. We kunnen dan geen eenheid vormen. We kunnen dan niet ontsnappen. Om tot een confrontatie met de man in staat te zijn moeten we tegenover hem staan als een onafhankelijke, autonome groepering menselijke wezens.

Wanneer we op grond van gelijkheid zijn georganiseerd, kunnen we het alternatief bieden voor een toekomstige maatschappij.